

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶ / ۰۲ / ۰۶

یونس نگاه

عریانی مجازی و اخلاق

تفکیک حریم خصوصی و اجتماعی تا امروز ستون اخلاق بوده است. در واقع آدم‌ها به تفکیک دو حوزه خصوصی و جمعی عادت داشته و آن را در قانون و عرف نیز رسمیت بخشیده‌اند.

قاعده این بوده است که آدم‌ها بخش‌های بسیار بدوی و عریان غریزی و حیوانی رفتار خود را پنهان نگه دارند و در جامعه با نقاب اجتماعی ظاهر شوند. زندگی اجتماعی بر تقيه، اجتناب، خودداری و انضباط استوار است ولی زندگی خصوصی به حکم غرایز و بی‌نقاب‌تر می‌گذرد. آنچه اوستین انجام داده جنایت سازمان‌یافته است و افشای جنایات او کار اخلاقی و درست است. ولی آنچه بین او و دوستانش رخ داده، ایمیل‌ها و دیدارهایی که آنان با هم داشته‌اند، قصه دیگر است و ما را متوجه «عریانی دنیای مجازی» می‌سازد.

رفتار ما از زمانی که تنها با خودیم، تا وقتی با همسر بهسر می‌بریم، بعد جمع کلانتر شده با فرزندان و والدین می‌نشینیم، آن‌گاه وقتی دست‌رخوان کلان‌تر شده با برادران و خواهران و اقارب دیگر می‌نشینیم، بعد با دوستان بسیار نزدیک و رفیقان صمیمی و همین‌طور حساب کنید تا هم‌شهری و هموطن و خارجیان، متفاوت است. در همه این مراحل ما قراردادهای متفاوتی را رعایت می‌کنیم، و در واقع نقاب‌های اجتماعی گوناگون را به رخ خود می‌کشیم. حتی زبان ما در هر یکی از این مراحل متفاوت است. زبان ما هنگام صحبت با فرزندان تا زمانی که با والدین گپ می‌زنیم هم‌سان نیست. رفتاری که از ما در جمع دوستان صمیمی سر می‌زند، در کمپاین سیاسی قابل تحمل نیست.

انترنیت و زندگی مجازی این نقاب‌ها را دریده است. نشر ایمیل‌های اوستین با شخصیت‌های سیاسی، اقتصادی، و فرهنگی دنیا حکایت از آن دارد که نویسندگان آن ایمیل‌ها نمی‌دانسته‌اند روزی مکاتبات‌شان از آن حلقه «خصوصی» کشیده شده و در محیطی به نمایش گذاشته خواهد شد که آن‌جا دایم با دبل‌ترین نقاب‌ها ظاهر می‌شوند. ایمیلی که به یک هم‌پایاله ارسال شده، حالا به فضایی انداخته شده که این افراد معمولاً بدون نکتایی، مشاطه، حمام و عطر ظاهر نمی‌شوند، و عادت دارند تا تمام حرف‌ها و رفتار خود را حساب‌شده و از قبل جوییده، در این فضا عرضه کنند.

تحول بنیادی در اخلاق رخ داده راهی‌ست. مرزهای خصوصی و رفیقی و صنفی و اجتماعی شکسته می‌شوند، و معلوم نیست اخلاق چه رنگ و رخی خواهد یافت. تصور می‌کنم این دو احتمال را پیش‌رو داریم:

اول) شاید معیارهای اخلاقی در اثر این تحولات کاملاً دگرگون شود. شاید فاش‌شدن هر روزه رازهای خورد و کلان فردی و جمعی ما و دریده‌شدن نقاب‌های اجتماعی و اخلاقی، شرایطی را به‌وجود آورد که با انتظارات امروز ما سازگار نباشد و با ذهنیت‌های موجود نتوانیم آن را تعریف کنیم. در نتیجه از خیلی از اعمال و رفتارها با گذشت زمان و تکرار بیش‌ازحد قباحت‌زدایی شود.

د پانو شمیره: له 1 تر 2

دوم) ممکن است این وضعیت نتایج مثبت به بار آورد و همه ما در حلقه‌های کوچک دوستانه، نشست‌های خصوصی خانوادگی، گفتگوهای قومی و مذهبی، گردهمایی‌های سیاسی و ملی بیشتر از گذشته متوجه دست و دهان خود باشیم. چون می‌دانیم که دیگر رازی در میان نیست و همه حرکات، لایک‌ها، کمن‌ها، ایمیل‌ها، ویدیوها، مقالات، سفرها و دیدارهای ما ثبت می‌شوند و احتمالاً روزی آن‌چه را اکنون شخصی می‌دانیم علنی گردد، و آن‌چه را خصوصی می‌پنداریم عمومی شود.

مهاثما گاندی نوشته است که در جوانی روزی به فاحشه‌خانه رفته بود. زندگی نامه او را بسیار وقت پیش خوانده بودم و دقیق یادم نیست که او آن را چگونه تعبیر کرده و صرفاً در حد اعتراف به جرم/گناه یادآوری کرده یا خیر بخشی از سرگذشتی خوانده که شخصیت او را ساخته و مسیری که برای شناخت جامعه و تن و غرایزش پیموده است. اما در دنیای امروز آدم‌هایی در سطح او فرصت ندارند آن‌چنان غریزی و وحشیانه زنگی را تجربه کنند و مطمئن باشند که تا وقتی خود اعتراف نکرده، رازش از پرده نخواهد افتاد. مساله این است که اخلاق و پرده با معیارهایی که تا کنون می‌شناسیم متمم هم‌دیگر بوده‌اند.

نکته مهم‌تر این که در میدان مجازی زورمندان، دولت‌ها و شرکت‌ها دست بالاتر دارند. فعالیت سیاسی و فرهنگی سخت‌تر می‌شود، کنترل و در نتیجه خودسانسوری بر رفتار و گفتار ما به تدریج سایه خواهد انداخت.

آرشیف: نو یسنده در پورتال افغان جرمن آنلاین

د پانو شمېره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکې په څیر و لولئ